

Sumari

Pròleg.....	9
Preàmbul.....	17
Introducció	19

PRIMERA PART

Capítol 1. Sentit dels termes <i>record</i> i <i>Déu</i>	33
Capítol 2. Enderrocar les barreres.....	47
Capítol 3. La joia de contemplar el “jardí interior”	53
Capítol 4. Albirar l’horitzó	63
Capítol 5. Un compromís amb la humanitat.....	69
Capítol 6. Una història interior	77
Capítol 7. Aprenent i buscador de Déu.....	109

SEGONA PART

Capítol 8. Espurnes de llum	113
Val la pena viure?.....	115
Ambició i poder	117
Del jo al nosaltres	119
Canvi de joc.....	121
Pressentiment de l’esperança.....	123
Convertir les dificultats en oportunitats	125
Burocràcia mental.....	127
El silenci lluminós.....	129
Desfer nusos	131

Lideratge comunitari transformador.....	133
L'ésser humà, un projecte en evolució.....	135
Llibertat de pensament i llibertat d'expressió.....	138
Comunitat civil i comunitat cristiana.....	140
“No hi ha estètica, sense ètica”	142
Entre tots i per al bé de tothom.....	144
Buscar el que ens uneix, abans que el que ens separa.....	147
Tocar de peus a terra.....	150
L'ofici de teòleg en la societat contemporània	152
Un model de simbolisme estètic religiós.....	154
Tirar la brossa i curar els ressentiments.....	157
Verticalitat i circularitat.....	158
“A mig camí de l'infinit”	160
Fragilitat i llibertat.....	162
<i>Medit-acció i contempl-acció</i>	164
Fet religiós i malaltia.....	166
Capítol 9. Meditacions teològiques	171
Indignats..., però admirats.....	173
Dependència. Independència. Interdependència. Autonomia solidària.....	188
La revolució silenciosa de l'autenticitat	207
Espiritualitat i religió.....	229
Conclusió. “A mig camí de l'infinit”	247
Annexos	251
Articles publicats a la Facultat de Teologia de Catalunya (1974-2015).....	253
Bibliografia dels llibres i articles publicats, per ordre crono- lògic.....	255

PRÒLEG

La fruita de Ramon Prat

El llibre que acabes d'obrir, lectora o lector, no és per passar l'estona ni es pot esgotar en una lectura ràpida i apressada. És un llibre per meditar, no pas per llegir d'una revolada. A vegades a petites mossegades, perquè hi ha molts capitolets que poden llegir-se de manera autònoma. A vegades més llargament perquè n'hi ha d'altres que es despleguen en format assagístic. Que cap lector no s'espanti, tanmateix. No és un llibre feixuc, sinó alat. D'una lleugeresa de ploma d'esperit. És el llibre d'una vida. Però no pas l'únic llibre de la vida del seu autor, ans al contrari: Ramon Prat ha escrit molt. Nombrosos llibres sòlids, amb notes a peu de pàgina: molts llibres i articles de textura acadèmica o, si més no, escrits sense perdre de vista el fet que podien ser llegits per lectors acadèmics. Però Ramon Prat necessitava escriure'n un pensant en vosaltres i en mi, amics lectors, un llibre que ens ajudés en el camí de la recerca de la fe enmig de les dolces i espesses boires del temps contemporani (que són espesses és evident, però si dic que són dolces és perquè tot és ple, avui, d'una sensualitat compensatòria, sigui gastronòmica, sensual o d'entreteniment vital, que té, fonamentalment, la funció de tapar el gran buit d'interioritat que s'ha produït en la societat occidental com a conseqüència de l'abandonament i l'emascarament de les preguntes essencials de l'existència).

Ramon Prat ha volgut escriure un llibre de to més proper que destil·li la seva experiència de Déu. L'ha escrit després d'haver rebut la insidiosa visita d'un tumor que la medecina pot combatre, però que inevitablement ha suscitat preguntes i respostes essencials. Preguntes

que, en comptes d'enfosquir-li l'escriptura, l'han fet potser encara més alada. Aquest llibre pot servir-nos de companyia afectuosa als que, malgrat la nostra franca acceptació de la modernitat, voldríem que no s'esborrés el record de Déu de les nostres vides; i no sabem com. Ramon Prat ens agafa de bracet i, a cau d'orella, amablement, ens regala la seva paraula solvent i reflexiva. És la veu d'un company de viatge vitalment compromès, modern i cristià alhora, tan racionalista com espiritual, tan compromès amb la cultura contemporània com amb la tradició de l'evangeli, que reinterpreta sagaçment sense defugir cap dels reptes que li planteja el món actual.

En les pàgines d'aquest llibre, el lector seriosament contemporani no hi trobarà només exemple, consol i companyia, sinó també claredat, reflexió, anàlisi... I, sobretot, afecte: *charitas*.

Per a tots els que anem coixos de cor i d'esperit, aquest llibre serà una bona creua que ens ajudarà a continuar caminant. Malgrat els nostres dubtes i passos maldestres, quan ens perdem en el camí de la recerca i caiguem en la depressió, el desencís, la fatiga, la malaltia o el dolor, les pàgines d'aquest llibre ens ajudaran, però no a l'ensucrada manera dels llibres d'autoajuda, de *mindfulness* o d'intel·ligència emocional, sinó a una manera alhora racional i cordial. Amb el rigor ordenat i pulcre de qui està acostumat a pensar molt a fons i, per tant, sense fàcils concessions al sentimentalisme, l'egocentrisme o el psicologisme, típiques deformacions de l'espiritualisme sincrètic de moda, generalment tan banal. Això sí: rigor i pedagogia, les principals virtuts del verb de l'autor, estan alimentats d'una franca i agradabilíssima disposició amorosa.

El llibre de Ramon Prat tradueix en paraules nascudes de l'experiència i l'afecte, el sentit de tota una vida dedicada a la recerca i al descobriment personal de Déu, però també a l'estudi sobre Déu i al diàleg sobre la fe en Déu i el món contemporani. Més encara: aquest llibre és la destil·lació d'una persona que ha conegut la llum enmig de les ombres de l'existència (i que ara, malgrat la malaltia, aquesta llum no solament no se li apaga sinó que l'endolceix). La

lògica del pensament de Ramon Prat, essent plenament intel·lectual, té un origen que el distingeix de qualsevol altre llibre d'assaig: està amarat de la dolcesa de la llum de la fe i cultivada en un jardí interior molt ubèrrim.

Durant la seva vida, Ramon Prat no s'ha pas quedat tancat en el seu jardí interior, cada vegada més ben regat i fèrtil, sinó que ha intentat projectar-ne la llum i els fruits interiors al món exterior, a través d'un amor sense reticències ni fronteres, un amor que no solament es projecta damunt dels que preguen i viuen com ell, sinó sobretot als que no pensen ni viuen com ell, ja que l'amor cristià, tal com l'entén el nostre autor, no demana passaport als interlocutors.

No conec personalment Ramon Prat. No l'he vist mai. Llegint el llibre descobrim alguns aspectes de la seva personalitat. És un home molt savi. Ha estudiat i ensenyat teologia durant molts anys. També coneix molt bé el món de l'antropologia, la psicologia i la filosofia. És un intel·lectual, però també un creient. Un creient del nostre temps, que ha viscut com un repte, més que com una decepció o una angúnia, la radical secularització de la nostra societat.

Dialoga interiorment amb agnòstics i ateu, amb els quals coincideix en aspectes essencials del seu pensament, com ara la dignitat i la igualtat de tots els éssers humans. Ho fa amb una gran obertura mental, sense reticències, alegre, gens acomplexat. Aquest diàleg amb el pensament i la cultura contemporània li ha estat molt útil: l'ha ajudat a depurar la creença pròpia. A essencialitzar-la. Aquesta depuració li ha permès afrontar l'edat i la malaltia amb una serenor que impressionarà i interpel·larà el lector (ell no l'exhibeix, però la transpira).

Hi ha molts ídols que tapen o eclipsen el rostre de Déu, deduïm de la lectura del llibre. Per descobrir l'autèntic rostre de Déu cal anar eliminant de la creença pròpia el gra de l'autenticitat de la palla que la tradició, l'ideologisme i la intransigència han anat acumulant. Cal anar desmaquillant el rostre de Déu de totes els adherències que Déu mai no ha portat. La recerca de Déu que el llibre ens proposa és un

procés semblant al de la vella ascési en la mística medieval: és un camí de despreniment, de despullament, de deseiximent i, per tant, d'obertura, d'acolliment i d'alegria cap als altres.

Ramon Prat deu ser un home molt plàcid, amb una formidable capacitat d'empatia. No sé fins a quin punt les belles característiques personals que es desprenen de la lectura del seu llibre són naturals o adquirides. Crec que, tal com desplega el seu llibre, són virtuts que ell ha après a aprofundir i conrear gràcies als fruits vitamínosos del seu jardí interior. El fet és que aquestes característiques de la seva personalitat impregnen tota la seva recerca espiritual i la seva defensa de l'amor fraternal. Per això, a més de molt savi i molt obert, Ramon Prat és també molt amable, deferent i delicat. Tendre.

Saviesa, obertura i tendresa conformen la tinta d'aquest llibre que té com a pretensió primera la de comunicar-nos el seu pelegrinatge enmig del món secularitzat contemporani, però alhora, i sobretot, retornar-nos el sentit del record de Déu. Un record perdut en la societat contemporània, segons vaig escriure en un article a *La Vanguardia* que Ramon Prat, molt amablement, diu que li va servir d'estímul o pretext.

El meu article era molt senzill. Constatava una cosa que penso des de fa temps: que Déu ha desaparegut gairebé completament de la nostra societat. En queden reductes de molta mena. Estructures eclesiàstiques, esglésies i catedrals velles i una d'espectacularment nova, la Sagrada Família, que s'alça, encara inacabada, apoteòsica, sobre la grans urbs barcelonina per a admiració de milions de turistes, malgrat que la seva esplèndida arquitectura grandiloqüent ja no respon ni a la creença ni al respecte de la gran majoria de la societat catalana, una de les més laïcitzades del món. Resten admirables comunitats de creients, velles o joves, a Catalunya. Resta una obra de caritat incomparable (vull dir que la generositat de tantes oenegés no arriba a ser mai tan radicalment amorosa com la que s'inspira en l'amor cristià). Però la major part de la societat catalana s'ha tret del damunt la tradició catòlica com qui obre l'armari de la roba i decideix canviar completament la vestimenta.

D'això parla Ramon Prat en aquest llibre, però no pas amb la meva estupefacció, sinó amb benvolença amorosa i esperançada característica del seu tarannà afectuós i del seu estil.

Jo tinc la sensació que els intents de ressuscitar la influència social perduda del cristianisme i de l'església a casa nostra són inútils. No solament no serviran de res, sinó que li faran perdre una energia preciosa. En canvi, el que ara és més urgent, a banda de reagrupar els creients i les energies disperses, és confrontar la fe amb la realitat del món d'avui. No pas per acceptar acríticament les tesis relativistes dominants en tots els camps, no pas per fer una adaptació de l'església als corrents del benestar interior del *mindfulness*, sinó per depurar de la fe tots els adherents que la fan dependent d'altres èpoques històriques i d'altres circumstàncies culturals. Es tractaria, goso dir, d'anar al moll de l'os de l'aportació cristiana i fer-la compatible amb la cultural actual. No pas per sotmetre-s'hi, per descomptat, però sí per poder-la interpel·lar amb vigor autèntic. Una interpel·lació que no serà mai possible si es cau en el perill de centrar el missatge evangèlic i el llegat de l'església o bé en els manierismes formals o bé en les temptacions integristes que redueixen la fe, com avisa Francesc, a una ideologia més dels supermercats actuals.

Pocs llibres han intentat, com fa Ramon Prat, enfocar la laïcització radical del país partint d'unes intuïcions de plenitud cultivades al seu hort interior durant tota una vida. I sense menystenir cap dels reptes que la societat actual té plantejats: de les ruïnes del sistema econòmic al combat de les identitats, passant per la frontera tremendista que separa l'èxit del fracàs com a emblema de totes les patologies actuals. L'autor va al moll de l'os de la fe, enllaça amb el desig de plenitud que l'espècie humana anhela i identifica aquest desig de plenitud amb la comunió dels humans.

Per explicar aquest viatge al moll de l'os, a l'autor li ha calgut reescriure l'experiència de Déu que la història de la teologia reporta, recuperant fins i tot el sentit original de les paraules perdudes (com la mateixa paraula del títol: el re-cord de Déu és el tatuatge gravat

al cor de la seva presència) o proposant definicions i argumentacions tendents a explicar de cap i de nou aquesta experiència.

I així és que, començant justament amb el mateix concepte de Déu, tot un seguit de paraules i conceptes d'ús poc o molt habitual en la teologia i en les ciències humanes i socials són redefinits pel nostre autor al servei d'un relat renovador de l'experiència de la fe i de la intersecció de la fe amb la humanitat: els sentits d'immanència i transcendència; l'experiència interior; la relació entre història, conflicte social i compromís cristià; la meditació i el camí; la creació; la identitat evangèlica i la funció de la resurrecció; la comunitat eclesial; la caritat; les benaurances; la santificació en el context actual; el dinamisme de la recerca de Déu; el misteri i el sentit de l'existència; la dialèctica entre el jo i el nosaltres; la dialèctica entre tradició i llibertat, i la dialèctica entre llibertat i seducció; la funció del silenci; el pas del temps i l'esperança; els ideals, la comunitat i la riquesa compartida (que exemplifica en el conflicte de les obres d'art sacre en disputa entre les diòcesis de Barbastre i Lleida); la simbologia (torre, creu, campanar); la benzina destructiva del ressentiment; l'anhel d'infinít; la fragilitat; la contemplació; les relacions entre ciència, malaltia, salut i religió: l'autenticitat; la humilitat; l'exploració del misteri... Etcètera. El llibre es pot llegir com una enciclopèdia aparentment desordenada, però sàviament coherent, on conflueixen totes les grans qüestions de la mirada contemporània sobre la vida acompanyades d'una lectura creient de la realitat".

La primera part del llibre reproposa un llenguatge i una manera d'arribar a l'essencial. La segona agrupa moltes espurnes de pensament cristià al voltant de temes controvertits, curiosos o d'actualitat que trobem en la realitat quotidiana. Unes espurnes que no exclouen el vol poètic, la lírica delicada. La tercera són quatre sòlides meditacions sobre la revolta social (indignació); sobre l'autonomia i la dependència (que desemboca en una reflexió antropològica i cristiana sobre el conflicte polític català); sobre l'inquietant futur de la humanitat que l'autor vincula al repte màxim de l'autenticitat; i finalment sobre la

relació, que ell considera dialèctica, entre la desaparició de la religió institucional i el creixement de la recerca interior. En aquestes temàtiques de màxima actualitat, el pensament del nostre autor es desplega en dues direccions. D'una banda, descriu com ha arribat el món contemporani a plantejar aquestes qüestions i de l'altre hi aporta una destil·lada mirada cristiana plena de subtilitat, en què la nota teològica, l'apunt de magisteri, l'accent culte i l'experiència personal es trenen.

És molt bonica i delicada la manera com sap balancejar la part més personal i la part més reflexiva o analítica del seu relat. L'estil de Ramon Prat és d'una suavitat encisadora. Per això insisteixo, tot acabant, en la imatge de l'autor com un company de viatge que ens parla a cau d'orella.

És un company savi i atent, pulcre i exhaustiu, de cap molt ben moblat, que, malgrat la saviesa que acumula i la malaltia que el situa contra les cordes de la vida, ens acompanya sense pretensions: no vol ser mestre, ni guia, ni pilot. Ni, per descomptat, un exhibicionista com són ara els autors contemporanis que barregen assaig amb confessió personal. Només vol ser un company de viatge que parla a cau d'orella. Obre el sarró i comparteix el que hi porta: l'aigua de la vida, en primer lloc; però també fruites apetitoses collides al seu jardí interior. Fruites sucoses, cultes, vitamíniques. Cultivades amb precisió de savi, ofertes amb generositat de creient, amb afecte de germà.

ANTONI PUIGVERD

Preàmbul

He escrit aquest llibre que el lector té a les mans per donar resposta a una crida interior que en els darrers temps m'ha estimulat a prendre una nova revolada en el pelegrinatge a la recerca del sentit. La resposta a aquesta crida interior, viscuda enmig de les contradiccions i esperances del món d'avui, m'ha fet descobrir intuïcions de futur, que vull compartir amb els meus amics i, també, amb totes les persones que ho desitgin.

La crida interior ha brollat de la necessitat de fer una aturada en el camí de la vida a la recerca de l'infinit a fi de valorar allò que s'ha anat sedimentant com a més apreciat en el fons de mi mateix i que he viscut al costat dels companys i companyes de camí. Entre els valors que són l'eix vertebrador de la vida n'hi ha un que n'és el fonament i que articula i dona consistència a tots els altres: el pelegrinatge vers la recerca de Déu.

Confesso que, com a teòleg vocacional, m'he dedicat majoritàriament a elaborar la raonabilitat de la religiositat humana, en diàleg amb la modernitat i la societat secular contemporània. He publicat llibres i articles —que figuren en els annexos al final del llibre— per compartir la meua reflexió amb els companys de la universitat i amb altres persones amb les quals hem caminat juntes i hem compartit el dolor i la recerca dels sentits de la vida. Avui penso que la interioritat personal i la relació amb els altres troben la vertebració plena en la recerca de Déu, però viscuda a través de rutes diverses i anomenada amb noms diferents.

Tanmateix, a diferència de publicacions anteriors, en aquest llibre he optat per no limitar-me a fer una reflexió acadèmica, sinó que he donat permís al meu subconscient i al meu inconscient per expressar-me amb totalitat i, en la mesura del possible, sense autocensura. Quan he llegit el text final, m'han sorprès el tarannà general i les idees força, de manera que he vist que la racionalitat és bàsica en la recerca del sentit i la religiositat però no ha d'ofegar la frescor de les intuïcions del subconscient i l'inconscient, que solament troben la seva plenitud en la solidaritat fraternal i en l'amor de Déu, que ens estima a tots plegats i sense barreres.

A més a més, he descobert amb sorpresa que el subconscient i l'inconscient encara són penúltims, i que la capa més profunda de la recerca religiosa va més enllà, perquè els éssers humans estem arrelats en un misteri lluminós obert a l'infinit, i que, fent un paral·lelisme amb el concepte filosòfic de la *meta-física* respecte de la física, ens podem obrir a aquest misteri lluminós amb el concepte teològic de la *meta-consciència* de l'existència humana.

Donar resposta a la crida interior d'obertura a l'infinit i compartir amb els altres les troballes que he fet són els objectius que m'han empès a escriure aquest llibre.

RAMON PRAT

Bognor Regis (UK)

6 d'agost de 2016

Festivitat de la Transfiguració del Salvador

Introducció

En la meva infància i adolescència, justament d'ençà que vaig prendre consciència de l'autonomia de la meva vida i de la relació amb els altres —entre crisis i superacions, entre claror i foscor, entre fracassos i encerts, sempre enmig de fets i processos reals viscuts— he anat cercant i elaborant la meva identitat que, ja des de llavors, té tres grans punts de referència que m'han permès caminar i viure.

El primer punt de referència orientatiu ha consistit a explorar el meu interior que, cada vegada més, ha anat emergint com un gran misteri i un pou sense fons. El segon punt de referència m'ha orientat a cercar una relació autèntica amb la natura, amb les persones de l'entorn i de tota la humanitat, que actualment ha esdevingut un univers a l'abast de tothom (*l'aldea global*). El tercer punt de referència ha consistit a cercar uns *sentits* parcials a la vida diària i, en la mesura del possible, també, trobar un *Sentit* més global al misteri d'haver nascut, sense que ningú no em demanés permís, i amb la certesa que la meva vida, com la de tothom, ha tingut una data de naixement i certament en tindrà una de caducitat.

Al tombant dels setanta anys puc dir, honestament, que em sembla que he dedicat el 80% del temps a explorar aquest misteri interior de la vida i, especialment, a aprofundir en la recerca religiosa, com l'element fonamental que m'ha anat donant els *sentits* parcials de la vida i, també, m'ha obert a l'exploració del *sentit* global de l'existència humana. Puc afegir que, actualment, enmig de les nombroses dificultats inherents a la condició humana, el resultat del procés viscut és el d'una vida serena, pacífica i confiada. Amb discreció i

humilitat, doncs, em sento agraït a la vida i als meus ancestres que me la varen transmetre gratuïtament.

Al mateix temps que explorava els sentits de la vida i la religiositat, he vist com en el meu entorn i, fins i tot, en l'ambient general de la societat secular contemporània, d'una manera real o aparent, moltes persones i l'ambient social han anat en una altra direcció. Matiso aquesta afirmació, tot dient que és real o aparent, perquè al mateix temps que s'ha produït el fenomen de la increença i la indiferència religiosa, justament, en la mateixa societat ha anat creixent una *nova credulitat*, ja anunciada fa anys pel sociòleg de la religió Peter Berger. Amb això vull dir que hi ha una massificació que, sobre la marxa i sense cap aprenentatge, va magnificant aspectes molt petits i insignificants de la vida humana per a una mentalitat crítica. Simultàniament, però, i contràriament a aquesta superficialitat i massificació, cada vegada hi ha més persones i grups que es van obrint al desig i a la recerca d'unes noves espiritualitats més sòlides i adultes.¹

He d'afegir que podem constatar que en l'ambient general de la nostra societat occidental hi ha ignorància del fet religiós, una crítica social a la religiositat i, fins i tot, una pèrdua del vocabulari i de l'imaginari religiós. L'escriptor Antoni Puigverd va descriure aquesta situació en un article titulat "Quan s'esborra el record de Déu".² La lectura atenta del text és ben suggerent, perquè, al mateix temps que descriu la situació d'una manera clara i respectuosa, interpel·la els creients, i l'Església catòlica en particular, a plantejar-se seriosament la situació i a donar una resposta clara i decidida. Això implica un compromís personal del cristià, però també una profunda transformació de les estructures i maneres d'actuar del món eclesiàstic en la seva globalitat. Com a models paradigmàtics i atractius per dur a terme aquesta fita, l'autor de l'article suggereix el testimoniatge i la

1. Peter BERGER, *Rumor de ángeles*, Herder, Barcelona, 1075, pp. 167-172.

2. Antoni PUIGVERD, "Quan s'esborra el record de Déu", *La Vanguardia* (3 de juliol de 2016), p. 53.

paraula clarivident del papa Francesc Bergoglio i, també, el missatge del pensament, la vida i l'obra del cristià medieval Ramon Llull.

Hi ha una paraula clau en el títol de l'article esmentat que em va desafiar personalment com a teòleg cristià. Em refereixo al mot *record*. Efectivament, en el sentit més genuí, el significat de *record* no es pot reduir a tenir gravada una paraula o un fet en la memòria, sinó que, a banda d'aquest gravat en la memòria, el mot suggereix que també hom la té gravada en el *cor* (*re-cord*) i en el món interior conscient. Tal com insinuen alguns corrents de la moderna psicologia humanista i de la ciència bioquímica, ho tenim gravat en la *intel·ligència del cor*.³ Aquests autors afirmen que la intel·ligència rau en el cervell, però assenyaladament també en el cor i, fins i tot, en les cèl·lules. Llegir aquests autors ha estimulat una vegada més la meva reflexió teològica, en la perspectiva d'aprofundir sobre la unitat interna inseparable del cos, la ment i l'esperit, mitjançant un diàleg interdisciplinari entre la ciència, la filosofia i la teologia.

Val a dir que aquestes afirmacions que actualment fan alguns científics, a partir del mètode experimental científic, ja les va anticipar fa anys, poèticament, Antoine de Saint-Exupéry en el seu llibre, acompanyat de dibuixos fets per ell mateix, *El petit príncep*, on afirma de diverses maneres en la narració que allò que és més important de la vida solament es pot percebre amb el cor.⁴

A més a més, hi ha persones que s'han adonat que aquest gravat conscient en la memòria i en la intel·ligència del cor encara arrela en unes capes més profundes de l'interior de l'ésser humà. És aquella realitat personal que Freud va descobrir en la seva recerca científica

3. Per aprofundir en el concepte d'*intel·ligència del cor*, vegeu l'entrevista a la doctora Annie Marquier, francesa resident a Canadà, matemàtica i investigadora de la consciència, publicada al diari *La Vanguardia* el dia 14 de març de 2014, amb el títol "El corazón tiene cerebro". L'interviu ofereix algunes dades científiques ben suggerents sobre el funcionament del cos humà. La conversa gira a l'entorn d'uns descobriments científics que connecten amb la visió de la persona de l'antropologia bíblica. El lector pot aprofundir sobre el sentit científic de l'expressió *intel·ligència del cor* amb la lectura del llibre de la professora i investigadora de bioquímica de la Universitat de Califòrnia Sandra BARRETT, *El secreto de las células*. *Descubre la inteligencia interior de tu cuerpo*, Ed. Palmyra, Madrid, 2014.

4. Antoine de SAINT-EXUPÉRY, *El petit príncep*, Ed. Estela, Barcelona, 1959.

de l'univers interior humà, i que ell anomena *subconscient i inconscient* personal i col·lectiu. De fet, en la vivència de la religiositat podem observar que ben sovint les persones primer fem l'opció i posteriorment la justifiquem amb la raó.

Tanmateix, encara hi ha un altre sector de persones que intueixen i perceben que hi ha una altra capa més profunda en l'experiència del record de Déu, més enllà de la realitat conscient, subconscient i inconscient. Són aquells que relacionem i relliguem el misteri interior amb el cos, amb la natura, amb la humanitat, amb l'univers, amb la història i amb Déu. Aquest relligament interior del record de Déu es produeix quan ens deixem interpel·lar per les preguntes de la raó sense trampes i, al mateix temps, també ens deixem il·luminar per la força de la Paraula de Déu, que és un aire fresc que il·lumina, relaxa profundament, que transcendeix i ens obre a un univers més enllà del conscient, el subconscient i l'inconscient. És aquella força interna, que podem anomenar *meta-conscient*, puix que va més enllà del que podem controlar amb la raó. És una realitat no evident, però ben raonable per a un pensament lliure, crític i obert a l'infinit.

Els creients, quan acollim des de la llibertat aquestes preguntes de la raó i ens obrim a la llum de la Paraula, anem descobrint un món nou, sorprenent, *més enllà* del conscient, el subconscient i l'inconscient, i ens sentim relligats a una magnitud *meta-conscient*. Efectivament, de la mateixa manera que la física quan s'obre a les preguntes de la raó esdevé *meta-física* o filosofia de la ciència, quan el record de Déu s'obre a la llum de la Paraula, que crea i il·lumina, experimenta la fe i la *relliga* amb la raó per mitjà de la teologia. D'aquest *relligament* total, interior i exterior, procedeix el sentit més profund del concepte modern de *religió*. És una concepció de la religió que cal que sigui intel·lectualment habitable per a la modernitat i la mentalitat secular d'Occident.⁵

5. Per ampliar aquesta temàtica de la relació entre la psicologia i la religió, suggereixo les següents lectures: William JAMES, *Las variedades de la experiencia religiosa. Estudio de la naturaleza humana*, Ed. Península, Barcelona, 2002; Viktor FRANKL, *El hombre en búsqueda del sentido*, Herder, Barcelona, 2004; David M. BLACK, *Psicoanálisis y religión en el siglo XXI. ¿Competidores o colaboradores?*, Herder, Barcelona, 2010; Jordi FONT, *El fet religiós, vehicle de salut i vehicle de malaltia?* Quaderns IREL, 8. Lleida, 2003.

Davant d'aquesta situació descrita en l'article d'Antoni Puigverd, i en resposta al desafiament que em va plantejar, vaig sentir una crida interior a comunicar, amb senzillesa i claredat, que al llarg de la meua vida he viscut una experiència continuada i compartida del record de Déu a tots aquests nivells de la consciència. Per això, amb la finalitat d'explicar aquesta experiència central i centradora de la meua existència, i cada vegada més serena, vaig decidir escriure aquest llibre, el títol del qual, justament, és *Record de Déu. Pelegrinatge a la recerca de l'infinit*.

Penso que, actualment, la comunitat cristiana pot caure en dos parany, que la reduïrien a la insignificança en el món secular. El primer parany és el tancament en un fonamentalisme agressiu, o en una posició ideològica conservadora no agressiva, però de suport a l'ordre establert. El segon és la dissolució de la seva identitat en un sincretisme inconsistent, en un verbalisme abstracte, o en un activisme social a la manera d'una ONG més entre les altres.

El repte més important que afecta la comunitat cristiana, doncs, rau en la seva capacitat de testimoniar i parlar de Déu d'una manera significativa en el món secular i en la vida de les persones reals, des del dolor del món, des d'una opció preferencial pels més pobres i pels marginats de la Terra. He acceptat aquest repte, i en aquesta publicació desitjo aportar un petit gra de sorra a aquest desafiament central que afecta la comunitat cristiana en el món contemporani.

En un primer capítol em proposo fer una reflexió-testimoniatge antropològic i teològic d'aquesta experiència integral del record de Déu, posada a prova contínuament al llarg dels setanta anys de la meua vida, sempre reflexionada críticament, viscuda en el dia a dia amb serenitat i obertura i, també, gaudida com el tresor més gran que he anat descobrint en el camp de la vida.⁶

De la mateixa manera que tenim dues cames per caminar, però un sol cos per viure, he viscut el record de Déu amb la cama de la *contemplació* i la cama de l'*acció*, que amb el pas del temps han

6. Mt 13,44.

esdevingut una unitat interior profunda que podríem anomenar amb un nou mot: *contempl-acció*. He descobert i experimentat que la contemplació és l'ànima de l'acció, que l'acció és la irradiació de la contemplació, i que ambdues dimensions són inseparables, si no volem caure en un dualisme existencial corrosiu i, a la llarga, en una pèrdua de la identitat.

Podem afegir que aquesta necessitat d'integració de la interioritat i de la praxi transformadora en la contempl-acció també coincideix amb la que experimenten les persones de les altres tradicions religioses i humanistes, que viuen l'experiència espiritual profunda del ioga, del zen, de la meditació, etc. Tots plegats podem verificar la maduresa de les nostres *meditació* i *contemplació*, observant si produeixen aquests fruits: sentit crític, praxi transformadora, harmonia, respecte, tendresa, serenitat, joia i pau. Per això, crec que convé unir la meditació i la contemplació a la transformació de la societat. D'aquesta manera i al mateix temps, anem madurant en la interioritat i en la praxi transformadora de la societat mitjançant el que podríem anomenar la *medit-acció* o *contempl-acció*.⁷

En una entrevista feta al teòleg i filòsof de les religions Carmelo Dotolo comentava que la renovació del cristianisme en el món contemporani depenia justament d'aquest arrelament dels cristians "a la terra més que no pas als ritus", un tarannà del qual dona un testimoniatge lluminós el papa Francesc. A més, aquest teòleg afirma i argumenta que, entès d'aquesta manera, "el cristianisme és la religió de la laïcitat". Una mostra més que el record de Déu no s'està esborrant de la societat sinó que es manifesta per altres camins.⁸

Tanmateix, he de confessar que quan hom fa aquesta opció de viure el record de Déu d'una manera arrelada a la terra i sense fronteres, ha de dur a terme l'experiència amb una gran soledat, perquè hi ha un sector notable de creients que no comparteixen aquest tarannà i

7. El lector que vulgui aprofundir en aquesta nova terminologia *contempl-acció* i *medit-acció*, pot llegir "l'espurna de llum" "Medit-acció i Contempl-acció", p. 164.

8. Carmelo DOTOLO, "El cristianisme és la religió de la laïcitat". *La Vanguardia* (27 d'agost de 2016).

l'acusen o bé de defecte, o bé d'excés, en la confessió de la fe. També hi ha un ampli sector d'agnòstics i ateus que no el comparteixen, perquè en el seu imaginari ja donaven per superada la religió en la modernitat. De tota manera, he d'afegir que aquesta soledat en què he viscut etapes llargues de la meva vida, certament ha comportat un patiment, però al mateix temps ha estat una font i un espai interior, alliberador i privilegiat, per explorar els misteris subjacents en els fets de cada dia i també el *misteri dels misteris*, que és la pregunta pel sentit total de la nostra vida: Estem sols, sí o no? Val la pena viure?⁹

He d'afegir, però, que en les meves relacions socials, al mateix temps que he experimentat aquesta gran soledat, també he gaudit de la joia de l'amistat sense fronteres amb persones ben diverses, de manera que he de matisar l'afirmació del paràgraf anterior dient que en el procés viscut del meu record de Déu mai no m'han mancat companys de camí, amb els quals he viscut experiències cimals de comunicació joiosa de gran qualitat. Aquests companys han estat d'una gran diversitat: dones i homes, creients, agnòstics i ateus, d'edats diverses, cosmovisions plurals, currículums acadèmics de tots els nivells, *backgrounds* diversos... Dono testimoni que només per haver pogut experimentar aquest tipus de comunicació interpersonal íntima, anímica i vital ja ha pagat la pena viure.

D'aquesta nova relació oberta i sense barreres amb gent diversa emergeix una nova percepció de la política. El record de Déu, al mateix temps que va bastint una amistat autèntica i sòlida entre les persones, ajuda a dissenyar una praxi política nova que, sense deixar de banda la confrontació partidista pròpia del joc democràtic, apunta vers un nou horitzó de comprensió del bé comú i a una nova manera de fer política real, que aprèn a sumar els esforços positius de tots plegats. El record de Déu, doncs, no es limita a l'àmbit individual de la persona, sinó que la transformació personal obre els ulls a la responsabilitat comuna en la modificació política de la societat en comunitat.

9. Vegeu "l'espurna de llum", "Val la pena viure?", p. 115.

La música de fons del text

El text de la primera part constitueix les entranyes d'aquest llibre. Constitueix, en realitat, la música de fons del present text. Hi exposaré al llarg de set capítols el meu pensament tot explicitant unes conviccions, o idees força, que han anat brollant amb naturalitat de la vivència del record de Déu. Miraré d'emprar un llenguatge espontani i fugir de tecnicismes i d'elucubracions teòriques. Veurem si ho aconseguixo.

A la segona part, en dos capítols oferiré uns suports antropològics i teològics, com a expressió del llarg camí intel·lectual i vital que m'ha guiat en la història del meu record de Déu. El primer es titula "Espurnes de llum", i ofereix intuïcions que he anat descobrint espontàniament i per sorpresa en la vida diària. Estan escrites en un format d'articles breus que poden ajudar el lector a il·lustrar racionalment algunes de les idees força de la primera part. No les analitzaré, però, intel·lectualment al detall per no caure en l'academicisme.

El segon suport l'he titulat "Meditacions teològiques" i aporta quatre discursos reflexius, ordenats, crítics i sistemàtics, que he elaborat lentament a partir del meu record de Déu i la seva relació inseparable del pelegrinatge humà en el present canvi d'època que viu la humanitat. Aquests textos també poden ajudar el lector a aprofundir en els fonaments antropològics, polítics, filosòfics, teològics i espirituals de les idees força.

Els dos suports de la segona part del llibre pertanyen a la reflexió que he fet al llarg de més de mig segle, des de la meua època d'estudiant universitari a la Universitat Gregoriana de Roma fins ara. El meu pensament ha anat evolucionant i encara ho fa. De tota manera, em sembla que és adient oferir aquests dos suports per mostrar que, darrere del testimoniatge antropològic i teològic de la meua visió actual exposada en la primera part, hi ha treball d'estudi, lectura i escolta atenta i respectuosa envers el pensament de les persones que dissenteixen de la meua cosmovisió i de la meua opció creient. Es tracta de bons amics, amb els quals comparteixo la recerca humanística

i espiritual comuna, tot i les discrepàncies —en molts casos a causa del meu record de Déu— en aspectes cabdals de la interpretació del sentit de la vida.

Es tracta, doncs, de textos escrits des de la reflexió experimentada i la meditació personal els resultats de les quals han estat publicats. Per aquesta raó, de vegades faré referència a algunes d'aquestes “espurnes de llum” i “meditacions teològiques”. Faré aquests suggeriments, justament, quan consideri que determinades lectures concretes poden ajudar el lector a comprendre i ampliar el sentit de les idees força del discurs i del llenguatge espontani a través del qual desitjaria expressar-me.

Per a aquells que vulguin fer recerca pel seu compte, al final del llibre he afegit uns annexos amb la nota bibliogràfica dels llibres, articles i ponències, que he anat publicant durant els quaranta-un anys de la meva docència acadèmica a la Facultat de Teologia de Catalunya (FTC), els vint-i-cinc anys de direcció i docència en l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida - IREL, i altres serveis teològics que he fet, en resposta a les demandes d'altres esglésies locals i entitats socials de Catalunya, d'Espanya, d'Amèrica Llatina i d'algunes assemblees i jornades europees i mundials de diversos moviments del laïcat catòlic.

El record de Déu i la religiositat sense barreres han estat, i encara són, l'experiència central humanitzadora de la meua vida. El llibre *Record de Déu* vol ser una mostra concreta i sincera d'aquest testimoniatge. No serà, doncs, un llibre més dels que he anat publicant al llarg dels anys, sinó que voldria ésser una mena de testament i llegat de la meua recerca creient. La tasca humana del teòleg, entesa d'aquesta manera, no és un ofici arcaic en la societat moderna, sinó que és el testimoni d'una qüestió molt antiga, però sempre nova: la qüestió de Déu.¹⁰

10. Per ampliar el sentit d'aquesta afirmació, vegeu “l'espurna de llum” “L'ofici de teòleg en la societat contemporània”, p. 152.

Pla del llibre

Tal com ja he anticipat en el pròleg i en la introducció del llibre *Record de Déu. Pelegrinatge a la recerca de l'infinit*, en aquesta primera part, i al llarg de set capítols, vull explicar les entranyes, les idees força i les conviccions viscudes del record de Déu. També vull exposar el dinamisme vital, endegat ja fa anys, que ha estat permanentment actiu des de llavors i que en l'etapa actual de la meua vida no és una qüestió més, sinó la qüestió central i centradora de totes les altres. Per això faré un primer capítol amb la finalitat de precisar el sentit de l'ús que dono a les dues paraules clau de tot el llibre: *record* i *Déu*.

En els sis capítols següents aniré explicant les idees força contingudes en l'expressió *record de Déu*. Aquestes sis idees força constitueixen els eixos vertebradors que m'unifiquen per dins i m'acompanyen en la vivència dinàmica de la recerca de Déu. Són unes conviccions amb entitat pròpia, íntimament relacionades entre elles i que en el seu conjunt aniran il·luminant de manera sincera i planera el pelegrinatge a la recerca de l'infinit. És a dir, de la unió íntima entre la immanència i la transcendència de Déu.

Atès que aquests dos termes —*immanència i transcendència*— no formen part del llenguatge ordinari de les nostres converses, n'explicaré breument el significat. Amb el mot *immanència* vull subratllar la proximitat i la presència de la tendresa de Déu en els fets reals de cada dia de la vida personal i de la humanitat; i això sense cap dualisme ni separació entre vida ordinària i vida religiosa, fusionades en una unitat inseparable. Amb el mot *transcendència* vull subratllar l'experiència de l'alteritat de la relació personal i íntima amb Déu, que no és un concepte filosòfic abstracte, sinó un Tu en el qual la persona concreta, quan s'hi emmiralla, descobreix la seva presència en l'entranya més profunda i lluminosa de si mateix, de la comunitat i de la història. En l'experiència religiosa passa el mateix que experimentem en l'amistat i l'enamorament madurs, en què cadascuna de les dues persones conserva la pròpia intimitat, però que, alhora, cadascú l'experimenta i la viu en la nova perspectiva de l'alteritat.

El fil discursiu de tota aquesta reflexió brolla de la persona de Jesús de Natzaret, perquè, a banda del seu testimoniatge radical d'amor i obert a tothom, ha introduït en la consciència de la humanitat una novetat revolucionària en el camí de la recerca espiritual de tots plegats, que podríem formular així: "L'espai de la recerca de Déu és el món real. El secret amagat en el món real i que il·lumina la recerca del sentit és la presència amagada de Déu. En el procés vital del meu record de Déu he anat descobrint que la persona de Jesús encarnat, mort i ressuscitat és la perfecta organització i harmonització de l'espai del món i el rostre humà del secret de la presència de Déu."

Al final del discurs elaborat al llarg dels set capítols d'aquesta primera part, el lector que hagi seguit tot el procés s'adonarà que, malgrat tot el camí recorregut i els punts de referència que he anat albirant en el camí, no tinc la pretensió de donar cap lliçó a ningú, sinó que continuo essent un aprenent i un buscador de Déu.

Per aquesta raó, i per tal de cercar més claredat en l'exposició, a l'inici de cada capítol d'aquesta primera part formularé una afirmació o tesi de fons en una lletra de to negre més intens i, posteriorment, tractaré d'analitzar breument els elements bàsics del contingut de l'afirmació i n'explicaré el significat.

© Ramon Prat i Pons, 2017
© del pròleg: Antoni Puigverd i Romaguera, 2017
© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2017
C/ Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Primera edició: octubre de 2017
ISBN: 978-84-9975-899-2
DL L 1171-2017
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

—| imprès a **lleida** |—

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.